

Міністерство освіти і науки України
Uniwersytet Rzeszowski
Wydział Muzyki
Рівненський державний гуманітарний університет
Інститут мистецтв

МИСТЕЦЬКА ОСВІТА ТА РОЗВИТОК ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ

Збірник наукових праць

Випуск 6

Рівне – 2020

Редакційна колегія:

Сверлюк Я.В. – доктор педагогічних наук, професор, директор Інституту мистецтв РДГУ;
Олексюк О.М. – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії та методики музичного мистецтва Інституту мистецтв Київського університету ім. Бориса Грінченка;

Павелків Р.В. – доктор психологічних наук, професор, заслужений працівник освіти України, академік АН ВШ України, перший проректор Рівненського державного гуманітарного університету;

Пелех Ю.В. – доктор педагогічних наук, професор, проректор з науково-педагогічної та навчально-методичної роботи;

Mirosław Dymon – Dr. hab., prof. Uniwersytet Rzeszowski Wydział Muzyki.

Лісова С.В. – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії та методики професійної освіти Рівненського державного гуманітарного університету;

Малафійк І.В. – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри загальної і соціальної педагогіки та управління освітою Рівненського державного гуманітарного університету;

Дем'янчук О.Н. – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри методики викладання мистецьких дисциплін Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії ім. Тараса Шевченка.

Потапчук Т.М. – доктор педагогічних наук, професор, кафедра пісенно-хорової практики та постановки голосу Рівненського державного гуманітарного університету.

Цюлопа С.Д. – кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри духових та ударних інструментів Інституту мистецтв Рівненського державного гуманітарного університету.

Крижановська Т.І. – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри історії, теорії музики та методики музичного виховання Інституту мистецтв Рівненського державного гуманітарного університету;

Прокопович Т.Ю. – кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри історії, теорії музики та методики музичного виховання Інституту мистецтв Рівненського державного гуманітарного університету;

Радковська Л.М. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри історії, теорії музики та методики музичного виховання Інституту мистецтв Рівненського державного гуманітарного університету;

Сверлюк Л.І. – кандидат педагогічних наук, доцент, кафедра пісенно-хорової практики та постановки голосу Рівненського державного гуманітарного університету;

Филипчук М.С. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри естрадної музики Рівненського державного гуманітарного університету.

*Рекомендовано вченою радою Рівненського державного гуманітарного університету
(протокол № 1 від 30.01.2020 р.)*

Мистецька освіта та розвиток творчої особистості : зб. наук. пр. /
М 656 Uniwersytet Rzeszowski wydział Muzyki, Рівнен. держ. гуманіт. ун-т,
Ін-т мистецтв. – Рівне : Волин. береги, 2020. – Вип. 6. – 272 с.

ISBN 978-966-416-720-5

Збірник наукових праць присвячений актуальним питанням професійної підготовки фахівців мистецького напрямку. Висвітлюються сучасні методологічні підходи розвитку творчої особистості студентів, охарактеризовано особливості музично-педагогічної діяльності.

Для викладачів і студентів мистецьких навчальних закладів, науковців й працівників в галузі музичної педагогіки та мистецтвознавства.

УДК 7.071.5

ЗМІСТ

РОЗДІЛ I.

Теорія і методологія мистецької освіти

<i>Гарлайчук О.В.</i> Дидактична гра як засіб виконавсько-технічного розвитку скрипалів-початківців.....	5
<i>Мазур Д.В.</i> Стан розвитку професійної рефлексії майбутніх керівників інструментальних колективів.....	11
<i>Пастушенко Л.А., Пастушенко А.С.</i> Основні тенденції формування гуманістичних цінностей сучасного вищого навчального закладу.....	16
<i>Прокопюк Л.В., Овсіюк Н.М.</i> Специфічні особливості студійної роботи вокалістів.....	21
<i>Сверлюк Я.В., Сверлюк Л.І.</i> Технологічні основи колективного виконавства.....	29
<i>Топоровський Н.Ю.</i> Специфіка фаху диригента-хормейстера.....	38
<i>Ужинський М.Ю., Прокопюк Л.В.</i> Роль сучасних звукових технологій у концертній роботі вокалістів.....	42
<i>Устенко К.О., Гарбуз Т.В.</i> Формування творчої активності у студентів в процесі диригентсько-хорової підготовки майбутнього вчителя музики.....	49
<i>Филипчук М.С.</i> Виконавські прийоми та техніки гри на бас-гітарі: теоретико-методичний аспект.....	57

РОЗДІЛ II.

Сучасні виміри мистецтвознавства

<i>Брикайло Н.В.</i> Бандурне мистецтво на теренах України: генеза та шляхи розвитку.....	66
<i>Бульботка А.А.</i> Українська сучасна духовна хорова музика: аспекти побутування.....	73
<i>Валентюк Т.А.</i> Життєдіяльність Камерного хору "Воскресіння" м. Рівне: заснування та ключові етапи розвитку.....	79
<i>Даюк Ж.Ю., Проказюк Р.І.</i> Вплив європейської культури на зародження піаністичного мистецтва України.....	89
<i>Даюк Ж.Ю., Шишка Я.М.</i> Культурно-історичні аспекти виникнення та розвитку струнно-смичкових інструментів.....	94
<i>Дем'янюк О.О.</i> Штрихи до педагогічного портрету Людвіга Котлара.....	100
<i>Димченко С.С.</i> Педагогічна і диригентська спадщина Елеонори Скрипчинської в історичному часі української музичної культури (до 120-річчя від дня народження).....	105
<i>Закопець Л.М.</i> Методологічні аспекти роботи над звуком на початковому етапі навчання гри на гобої.....	114
<i>Заходякін О.В., Лістратова Т.М.</i> Передумови становлення та розвитку естрадно-джазового виконавства в Україні.....	122
<i>Корнієва А.Г., Фарина Н.П.</i> Ім'я Соломії Крушельницької в контексті національного бренду.....	126
<i>Марцинковський С.Л.</i> Секрети педагогічної майстерності Станіслава Димченка.....	132

<i>Нестерчук О.В.</i> Концерт фа-мажор для фортепіано з оркестром Джорджа Гершвіна: художньо-виконавський аспект.....	143
<i>Остапчук М.М., Никон О.К.</i> До питання становлення та розвитку українського фортепіанного мистецтва.....	149
<i>Прит К.О.</i> Теоретичний аналіз школи bel canto.....	155
<i>Прищепи Т.Б.</i> Творчий портрет музиканта-мультиінструменталіста Богдана Прищепи.....	161
<i>Рокіщук І.І., Белік В.М.</i> Мікшерний пульт як складова частина концертно-турової звукорежисури.....	165
<i>Столярчук Б.Й.</i> Уляна Кот – майстриня, берегиня традиційної української культури.....	172
<i>Трофімчук К.А.</i> Культурно-музичне середовище Америки ХХ століття: стилістичні ознаки та особливості розвитку.....	176
<i>Харитон І.М.</i> Авторство давньоукраїнської церковної монодії.....	184
<i>Хоменюк Т.С.</i> Феномен творчості Майкла Джексона: вокально-виконавський аспект.....	190
<i>Якимчук С.Н., Піддубник В.Г.</i> Генеза хорової культури Галичини у світлі духовних традицій другої половини ХІХ – початку ХХ ст.	195
<i>Яковець О.М.</i> Особливості фактури у бандурній музиці Г.Хоткевича.....	202

РОЗДІЛ ІІІ.

Методика музичного навчання і виховання

<i>Буцяк В.І., Смаль-Стоцька І.М.</i> Європейський досвід впровадження інклюзивної освіти.....	210
<i>Гедьфалві Т.І.</i> Розвиток музичного слуху молодших школярів засобами карпатського фольклору.....	216
<i>Кобилянська К.О.</i> Організація самостійної роботи учнів у процесі фортепіанної підготовки.....	222
<i>Кривчук І.П.</i> Нетрадиційний урок як середовище розвитку музичного інтересу молодших школярів.....	228
<i>Палаженко О.П., Єгоров А.С.</i> Зміст музично-просвітницької діяльності студентів-магістрантів у мистецьких закладах вищої освіти.....	235
<i>Солдатенко А.Л., Радковська Л.М.</i> Розвиток вокально-хорових навичок учнів-підлітків.....	241
<i>Томчук О.В., Крижановська Т.І.</i> Розвиток стильової грамотності учнів 8-11 класів на уроках інтегрованого курсу "Мистецтво".....	247
<i>Цаун Р.В.</i> Методика роботи з дитячим фольклорним ансамблем.....	254
<i>Шихова Г.І.</i> Педагогічні особливості застосування інтерактивних технологій на уроках музичного мистецтва.....	260
Про авторів.....	268

особливості підліткового віку, маємо зауважити, що вся вокально-хорова робота повинна відбуватися лише під контролем педагога. Це допоможе зберегти здобуті вокальні навички, скоординувати їх в нових умовах діяльність голосового дихального апарату і сприятиме подальшому розвитку голосових можливостей учнів підліткового віку.

Література:

1. Боцюн О. І. Використання розспівок для розвитку вокальних навичок / О. І. Боцюн // Мистецтво в школі. – 2014. – № 11. – С. 12-18.
2. Зеленецька І. Розучування пісенно-хорового репертуару з учнями / І. Зеленецька. // Мистецтво та освіта. – 1998. – №4. – С. 8-9
3. Кушка Я.С. Методика навчання співу: Посібник з основ вокальної майстерності./ Я.С. Кушка – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2010. — 288 с.
4. Малафіїк І.В. Дидактика: Навчальний посібник / І.В.Малафіїк – К.: Кондор, 2005. – 397 с.
5. Пігров К. Керування хором / К.Пігров. – К. : Вид-во "Музична Україна", 1956. – 60 с
6. Сергеєнкова О., Столярчук О., Коханова О., Пасека О./ Педагогічна психологія. Навч. посіб./ О Сергеєнкова, О.Столярчук, О. Коханова, О. Пасека – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 168 с.
7. Стасюк Ю. Мельник В. Робота хормейстера над розвитком вокальної техніки співаків-початківців /Ю. Стасюк, В.Мельник //Наукові записки Тернопільського нац. пед.у-ту ім. В.Гнатюка. Серія: Мистецтвознавство.-2012.-№ 3.- С. 42-49.
8. Черкасов В. Вокально-хорова робота й формування співацьких навичок учнів на уроках музичного мистецтва/ В. Черкасов //Наукові записки [Кіровоградського державного пед. у-ту ім.В.Винниченка]. Сер.: Педагогічні науки. – 2012. – Вип. 107(1). – С. 26-36.
9. Шапар В. Б. Сучасний тлумачний психологічний словник : Близько 2500 термінів / В.Б. Шапар . – Харків : Прапор, 2007 . – 640с.
10. Юцевич Ю.Є. Музика. Словник-довідник. Тернопіль: Навч.книга – Богдан, 2003. – 352с.

УДК 7:373.5.016 (07)

*Томчук О.В.,
Крижановська Т.І.*

РОЗВИТОК СТИЛЬОВОЇ ГРАМОТНОСТІ УЧНІВ 8-11 КЛАСІВ НА УРОКАХ ІНТЕГРОВАНОГО КУРСУ "МИСТЕЦТВО"

Анотація: У статті розглядаються окремі ключові аспекти розвитку стильової грамотності учнів у контексті інтегрованого курсу " Мистецтво"

Ключові слова: Грамотність, стиль, художній стиль, стильова грамотність, інтегрований курс " Мистецтво".

Анотация: В статье рассматриваются отдельные ключевые аспекты развития стилиевой грамотности учеников в контексте интегрированного курса "Искусство".

Ключевые слов: Грамотность, стиль, художественный стиль, стилиевая грамотность, интегрированный курс " Искусство".

Annotations: The article deals with some key aspects of the students' literacy in the context of the integrated Art course.

Keywords: literacy, style, artistic style, style literacy, the integrated Art course.

Інтеграція України в європейський культурний простір супроводжується кардинальними змінами у вітчизняному освітньому середовищі. Головна серед них – реформа Міністерства освіти і науки "Нова українська школа". Її девіз: НУШ – "це школа, у якій буде приємно навчатись, і яка даватиме учням не тільки знання, як це відбувається зараз, а й вміння застосовувати їх у житті" [2]. Отже, НУШ – це школа грамотності та компетентності учнів. З огляду на це проблема розвитку грамотності як властивості особистості, що передбачає не лише її обізнаність, але й гнучкість у використанні отриманих знань у практичній діяльності, є особливо актуальною. Це стосується усіх шкільних дисциплін, зокрема предметів художньо-естетичного циклу, метою яких є гармонійний розвиток інтелектуальної емоційно-ціннісної, діяльнісної сфер свідомості засобами мистецтва.

В умовах глобалізації культурного життя суспільства до школи увійшла нова дисципліна інтегрованого типу "Мистецтво". Обґрунтування її основних принципів почалось ще в ХХ ст. Наприклад, О.Ростовський, О.Рудницька, Г.Шевченко, Б.Юсов та ін. зосередились на базовому принципі мистецької освіти – взаємодії мистецтв, оскільки, на їх думку, тільки у співдії усіх органів чуттів у свідомості дитини відтворюється цілісна картина оточуючого світу. У сучасних працях з мистецької педагогіки (О.Гайдамаки, Л.Масол, Г.Падалка та ін.) ця ідея отримала подальший розвиток. Водночас тривалий час дослідження в цій науковій сфері стосувались переважно шкільної дисципліни – "Художня культура". Це методичні посібники Л.Кондратової, О.Щолокової, підручники О.Гайдамаки, Т.Климової, Л.Масол, Н.Миропольської, статті О.Аліксійчук тощо. Молодість інтегрованого курсу "Мистецтво", його нетрадиційність, незначна кількість системних напрацювань у сфері методики його викладання пояснюють наш інтерес до проблеми розвитку стильової грамотності учнів 8-11 класів на уроках мистецтва, зокрема нетрадиційного типу.

Метою запропонованої статті є визначення домінуючих аспектів методики розвитку стильової грамотності учнів у курсі "Мистецтво".

Важливою інновацією Нової української школи є запровадження інтегрованого курсу "Мистецтво", який став альтернативою ізольованому викладанню дисциплін художньо-естетичного циклу в молодшій та

середній школі, а також замінив у певній мірі синонімічний курс "Художня культура" в старшій школі. Серед основних причин, що зумовили введення зазначеної програми у шкільний освітній процес, назвемо необхідність реалізації таких важливих принципів мистецької освіти як інтегративність, системність, наступність, зокрема між початковою, основною і старшою школою. Метою освітньої галузі "Мистецтво" є формування в учнів у процесі сприймання, інтерпретації, оцінювання ними творів мистецтва та провадження практичної діяльності системи ключових, міжпредметних естетичних і предметних мистецьких компетентностей як цілісної єдиної основи світогляду, а також здатності до художньо-творчої самореалізації і культурного самовираження [1]. Оскільки мета інтегрованого курсу "Мистецтво" має комплексний характер, то це отримало відображення у завданнях, зосереджених довкола основних цільових векторів – інтелектуального, емоційно-ціннісного, діяльнісного. Зокрема, серед інших виділяється когнітивна (інтелектуальна) складова, як наприклад: формування системи художніх знань, що відображає видову специфіку і взаємодію мистецтв; розвиток креативного мислення, художнього сприймання, інтерпретації та оцінювання творів мистецтва й художніх явищ, що передбачають оперування художніми знаннями та ін. [11, с.4]. Програма курсу виявляє орієнтування на хронологічний та стильовий принципи структурування. Тому вважаємо, що реалізація передбачених завдань щодо інтелектуальної сфери свідомості передбачає розвиток такої особистісної якості як стильова грамотність. Обґрунтуємо дане поняття.

Грамотність (від грец. – писемність) у традиційному сенсі визначається як ступінь знання законів і правил рідної мови та вміння користуватися ними для висловлювання своїх думок усно й на письмі. Сучасні довідкові джерела пропонують визначення грамотності у широкому розумінні, як наприклад – ступінь обізнаності з певної галузі знання [14]. Грамотність – це ґрунт, на якому культурно зростає особистість. Водночас, на думку С. Гончаренка, – це важливий показник культурного рівня населення. Конкретний зміст даного поняття змінюється з розвитком суспільства, залежно від його економічної, політичної динаміки. Водночас різні галузі суспільного знання передбачають специфічну грамотність. Так можна виділити грамотність технічну, музичну, мистецьку [6, с.75], зокрема в останньому контексті – художньо-стильову.

Поняття "грамотність" передбачає синонімічний ряд: освіченість, обізнаність, компетентність. Так вчений Б.Гершунський вважає грамотність основою будь-якої компетентності. Для нас особливо актуально те, що він пропонує розуміти грамотність у якості передумови якісного опанування глибокими знаннями, навичками, уміннями в будь-якій професійній галузі [4, с.68]. Освіченість даний вчений трактує як "грамотність, доведена до суспільно й особистісно необхідного максимуму" [4, с. 73]. Ця особистісна характеристика передбачає наявність розвинутого кругозору, тобто системи

поглядів на життя людини та людського суспільства. Водночас у змісті даної категорії присутня вибірковість, оскільки особистість виявляє освіченість більш повно в окремих сферах обраних нею знань.

Щодо поняття "обізнаність", то словник сучасної української мови пропонує наступне тлумачення: обізнаний – який знається на чому-небудь, добре ознайомлений з чимось [3, с.804].

Задля вичерпності уточнимо зміст поняття-синоніма "компетентність". Це набута в процесі навчання інтегрована здатність учня, що складається із знань, умінь, досвіду, цінностей і ставлення, що можуть цілісно реалізовуватися на практиці [1]. На важливості компетентнісного формування особистості наголошує науковець Л.Масол, яка розглядає дану дефініцію як "прагнення і здатність до постійного зростання – це саме той аспект новизни, який сьогодні осмислюється на рівні теорії особистісно орієнтованого виховання..." [10, с.16]. Це поняття визначає систему взаємодії набутих знань, умінь, навичок і здатності ефективно використовувати їх у реальній практичній діяльності, – зазначають С. Сковрцова та С. Цимбалюк [13]. Отже, це активізовані, залучені до дії знання.

У новій редакції Державного стандарту загальної освіти проголошено компетентнісний підхід як спрямованість навчально-виховного процесу на досягнення компетентностей учнів, а саме ключових, загальнопредметних і предметних. Щодо актуальної для нашого дослідження предметної мистецької компетентності, то нею є здатність до розуміння та творчого самовираження у сфері музичного, образотворчого й інших видів мистецтва, що формується під час сприймання творів таких видів мистецтва і їх практичного опанування [1].

Таким чином, уточнюючи зміст поняття "грамотність", ми вважаємо, що нею є рівень обізнаності у певній галузі знань, яка виявляється в змісті розумової, вербальної, практичної діяльності. Глибина проникнення в предмет, особистісна вибірковість, ступінь оволодіння необхідними навичками та уміннями впроваджувати знання в дію є тими критеріями, що дозволяють розрізнити грамотність, освіченість, обізнаність та компетентність.

Як зазначалось вище, зміст інтегрованого курсу "Мистецтво" зосереджено довкола поняття "художній стиль". Зокрема в програмі курсу для 8-9 класів мова йде про історичні мистецькі стилі як одиниці виміру історії мистецтва, у програмі 10 (11) класів – про національні стилі. Стиль – одна із найважливіших категорій у філософії мистецтва, мистецтвознавстві. Це (франц. *style*, від лат. *stylus, stilus*, букв. – загострена паличка для писання) – сукупність ідейно-етичних норм і характерних рис діяльності, поведінки, методу роботи й способу життя. Даний термін сформувався в часи Античності, означаючи особливості індивідуальної творчої манери та почерку автора. Л.Масол стосовно даного поняття говорить: "Це естетична категорія, що відображає відносно стійку спільність основних ознак творчості, зумовлених художньо-естетичними принципами, властивими

певному колу митців. Стиль визначає тип єдності змісту і форми у творах мистецтва, притаманний представникам різних регіонів, народів, національних шкіл" [9, ст.7]. Стиль – сукупність ознак, які характеризують мистецтво певного часу та напряму або індивідуальну манеру художника стосовно ідейного змісту й художньої форми [3, ст.1195]. Д.Наливайко вважає, що стиль – категорія найдавніша й найпоширеніша; існує вона з давніх часів, але такий поважний вік аж ніяк не означає набуття нею визначеності [12]. Отже, художній стиль – єдність засобів виразності, що служить втіленню образного змісту мистецького твору, що формується в певних суспільно-історичних обставинах і створює неповторність мистецьких творів.

На підставі вище сказаного ми можемо визначити стильову грамотність як обізнаність особистості щодо історичних, національних, авторських особливостей прояву мистецтва, що виявляється у художній діяльності. Стильова грамотність як одна із супутніх цілей інтегрованого курсу "Мистецтво" передбачає не лише певний ступінь розуміння особливостей світових мистецьких стилів, але і здатність використовувати отримані знання у самостійній художньо-творчій діяльності. Таким чином, у структурі стильової грамотності виділимо систему художніх знань, яка відображає стильові особливості мистецьких творів, зокрема включає розуміння засобів мистецької виразності в їх взаємозв'язку з образним змістом; систему умінь їх використання в процесах сприймання, інтерпретації (вербальної, художньої), оцінювання творів мистецтва, а також практичній художній діяльності.

В умовах інтегрованого курсу "Мистецтво. 8-11 класи" суто інформативні форми педагогічного впливу втрачають свій освітній сенс. Тому ми намагались використовувати такі методи, які б активізували увагу та мислення учнів, змушували їх зосередитись, проаналізувати власні думки щодо змісту мистецького твору, порівняти його з близькими темами сучасності, здійснити самостійний інформаційний пошук та узагальнення. Наведемо приклади з нашої практичної роботи, передбачивши методичні акценти інноваційного змісту, які, за нашими спостереженнями, відображають нетрадиційність даного курсу.

Знайомлячи учнів з ключовим у 8-9 класах поняттям "мистецький стиль", ми використали методи "мистецької відео-лінійки", "спільне-відмінне", "мистецький хіт-парад". Так учням пропонувалася перегляд мистецьких творів (кількістю 3-4 зразки) одного жанру, укладених за хронологічним принципом з метою виявлення їх спільних та відмінних рис. Це були відео-лінійки храмів, будівель, портретів, зразків анімалістичного, пейзажного жанрів, що належать різним періодам розвитку світової художньої культури. Командний характер роботи, що передбачав накопичення балів за спостережливість, влучні відповіді, суттєво підвищив активність учнів, які в подальшому працювали над власними "хіт-парадами" із творів, що їх "зачепили", зацікавили, запам'ятались. Описана форма

роботи, стимулюючи аналітичну, порівнювальну, узагальнюючу розумові операції, дозволила колективно сформулювати зміст терміну "мистецький стиль" як манеру, почерк, особливість, своєрідність мистецьких творів певного періоду.

На іншому уроці, говорячи про конкретний художній напрям, наприклад, класицизм, ми звернулись до евристичного методу "мистецька експертиза". Після викладу матеріалу з метою перевірки рівня засвоєння поняття "класицизм", ми запропонували наступні пари творів: парадний та інтимний портрети, скульптури бароко та класицизму, храми готичного та класичного стилів. На основі попередньо отриманої дидактичної інформації учні виявляли твір, що належить класицизму, та готували свій "експертний висновок", тобто аргументи на користь такого вибору.

Вивчаючи античний стиль, ми використали евристичний метод та інтерактивно-ігрове "ток-шоу", розділивши учнів класу на групи "запрошених" і "глядачів". Темою для обговорення стала проблема: "Чи можна вважати Античність фундаментом для усіх наступних стилів європейського мистецтва?". Таке обговорення з педагогічної точки зору цінне тим, що вимагало від "глядачів" чіткого змістовного формулювання питань, а від "запрошених" – обґрунтованих відповідей. Спілкування передбачало обізнаність учнів з даної проблемі та збагачення їх грамотності.

Для закріплення основних понять та уявлень про стильові особливості Давнього часу нами був використаний метод "Археолог". Кожна група учнів отримала набір карток із зображеннями мистецьких зразків чи їх фрагментів, типових скіфському, трипільському давньо-єгипетському, античному та ін. напрямам. Наприклад: трипільські орнаменти, скіфські фібули, єгипетське зображення людини на площині, єгипетські та давньогрецькі колони, античні вази, римські арки тощо. Була змодельована ситуація: "Археолог натрапив на дивні артефакти. Допоможіть визначити їх належність культурній епосі. Аргументуйте свій вибір".

Оскільки урок мистецтва як і будь-який інший передбачає певну етапність, то вважаємо, що нетрадиційні методи можна використовувати на кожному з них, створюючи атмосферу нетиповості. Зокрема, на етапі емоційного налаштування до уроку, присвяченому бароковому мистецтву, ми використали прийом "барокового вірша", зашифрувавши побажання до успішної навчальної праці. Доречними на початковому етапі уроку виявились прийоми "Незавершене речення", "Мистецький ланцюжок", "Запитуйте – відповімо". Розкриваючи зміст теми, ми звернулись до методів "Асоціативний куш", запропонували учням навести асоціації, які в них викликає назва конкретного стилю; а також "Кошик обізнаності", куди учні "збирають" нові поняття та терміни, що опановувались на уроці. На заключному етапі узагальнення та перевірки результативності уроку ми використали такі методи, як: "Відкритий мікрофон", "Мистецьке доміно" та "Експрес-опитування".

Інноваційні методи нами використовуватись в умовах як традиційних, так і нетрадиційних уроків. Серед нестандартних уроків, спрямованих на формування стильової грамотності в курсі "Мистецтво", назвемо наступні:

Тема уроку	Тип уроку
"Про що розповіли руїни міста Помпеї"	Урок-експедиція
"Візантія: знайома незнайомка"	Урок-знайомство з мистецтвом Візантії
"Салам алейкум: мир вам"	Урок арабського мистецтва
"Китайські мистецькі церемонії"	Урок китайського мистецтва
"Мистецька зустріч у християнському храмі"	Урок-екскурсія
"У вирі мистецьких течій ХХ століття"	Урок-суд
"Турнір знавців середньовічного мистецтва"	Урок-турнір
"Ікона в дзеркалі українського бароко"	Урок-музейна експозиція
"Музика крізь віки"	Урок – подорож

Вище сказане дозволяє узагальнити наступне. Одним з важливих завдань сучасного шкільного інтегрованого курсу "Мистецтво. 8 – 11 класи" є розвиток художньої, зокрема стильової, грамотності школярів, тобто обізнаності щодо історичних, національних, авторських особливостей прояву мистецтва, що виявляється у різноманітній, зокрема творчій, мистецькій діяльності. У контексті даного предмета принциповим є не просто інформування учнів та стимулювання репродуктивного відтворення ними отриманої інформації. Важливо зачепити, зацікавити, схвилювати школярів, викликати їх емоційне реагування на рівні вищих почуттів інтелектуального морально-естетичного змісту, спонукати до творчої дії. Цьому сприяє використання нетрадиційних форм роботи, що створює атмосферу захоплення, подиву, стимулює бажання підлітків здійснювати самостійний пошук художньої інформації, ділитись нею з ровесниками, виявляючи і збагачуючи цим самим особисту стильову грамотність.

Література:

1. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти. Освітня галузь" Мистецтво" [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1392-2011-%D0%BF>.
2. Реформа загальної середньої освіти "Нова українська школа" [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkola>.
3. Великий тлумачний словник сучасної української мови [текст] / уклад. і голов.ред. В.Г.Бусел. – К.:Ірпінь:ВТФ "Перун", 2003. – 1440 с.
4. Гершунский, Б. С. Философия образования для XXI века : (В поисках практико-ориентированных образовательных концепций) / Б.С. Гершунский. – М. : Совершенство, 1998 . – 607 с.

5. Головань М.С. Компетенція і компетентність: досвід теорії, теорія досвіду [Електронний ресурс] / М. С. Головань – Режим доступу до ресурсу: <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/52560>.

6. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник [текст] / С.У. Гончаренко. – К.: "Либідь", 1997. – 376с.

7. Крижановська Т.І. Розвиток фахової компетентності майбутнього вчителя художньої культури в курсі Історія музики /Т.І.Крижановська // Мистецька освіта та розвиток творчої особистості. Збірник наукових праць. Випуск 1.- Рівне, 2015.- с.43-49.

8. Масол Л. Концепція художньо-естетичного виховання учнів у загальноосвітніх навчальних закладах /Л.М.Масол // Інформаційний збірник МОН України.- 2004. – №10.- с.4-9.

9. Масол Л.М. Мистецтво: підручник для загальноосвіт. навч. закладів. 8 клас[текст] / Л.Масол. Харків: Світоч, 2016.- 232 с.

10. Масол Л.М. Методика навчання мистецтва в основній школі: методичний посібник для вчителів [текст] / Л.Масол.-К.:Шк.світ,2012.- с.128.

11. Мистецтво: навчальна програма для загальноосвітніх навч.закл. із навчанням українською мовою. 5-9 кл. / Л. Масол, О. Коваленко, Г.Сотська, Г.Кузьменко, Ж. Марчук, О.Константинова, Л. Паньків, І.Гринчук, Н.Новикова, Н.Овіннікова [електронний ресурс]. режим доступу <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-5-9-klas> [також доступний у PDF].

12. Наливайко Д. Стиль поезії Шевченка / Д. Наливайко // Слово і Час. – 2007. – № 1. – С. 27-36. [електронний ресурс].- режим доступу <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/11269>

13. Скворцова С.О., Цимбалюк Я.С Компетентності та компетенції: співвідношення понять / С.О.Скворцов, Я.С.Цимбалюк [електронний ресурс].- режим доступу: http://skvor.info/files/get_article.html?id=103

14. Українська радянська енциклопедія [Електронний ресурс]: електронна версія видання. – URL: <http://leksika.com.ua/ure/> <http://leksika.com.ua/13640316/ure/gramotnist>.

УДК 785; 398(04)

Цапун Р.В.

МЕТОДИКА РОБОТИ З ДИТЯЧИМ ФОЛЬКЛОРНИМ АНСАМБЛЕМ

Анотація. У статті розглядаються основні методичні принципи роботи в дитячому фольклорному колективі.

Ключові слова: дитячий фольклорний колектив, вокальна робота, репертуар, концертний виступ.

Аннотация. В статье рассматриваются основные методические принципы работы в детском фольклорном коллективе.

Ключевые слова: детский фольклорный коллектив, вокальная работа, репертуар, концертное выступление.

Наукове видання

**МИСТЕЦЬКА ОСВІТА
ТА РОЗВИТОК ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ**

Збірник наукових праць

Випуск 6

Відповідальний за випуск
Сверлюк Ярослав Васильович

Технічний редактор
Віталій Власюк

*Редакційна колегія не завжди поділяє погляди авторів,
висвітлені у збірнику.
За достовірність фактів, точність цитат та можливі помилки
повну відповідальність несуть автори опублікованих матеріалів.*

Підписано до друку 02.04.2020 р. Формат 60x84 1/16. Папір офсет.
Гарнітура «Times». Друк офсет. Ум. друк. арк. 15,81. Наклад 100 пр. Зам. 28.
Видавництво «Волинські обереги».

33028 м. Рівне, вул. 16 Липня, 38; тел./факс: (0362) 62-03-97;
e-mail: oberegi97@ukr.net

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єкта
видавничої справи ДК № 270 від 07.12.2000 р.

Надруковано у друкарні видавництва «Волинські обереги».